

**źródłem
każdego
działania
jest myśl**

Ośrodek Działań Ekologicznych „Źródła”
Łódź 90-602, ul. Zielona 27
tel. 042 632 03 11, fax 042 291 14 50
kom. 507 575 535 www.zrodla.org

Od kogo zależy życie (jakość życia?) mieszkańców Globalnego Południa

opr. Gosia Świderek

Cel zajęć: Ukazanie wpływu skutków zmian klimatu na sytuację mieszkańców krajów Globalnego Południa, którzy od dekad walczą z ubóstwem oraz roli bogatej Północy (jako odpowiedzialnych za zmiany klimatu oraz tych, którzy mogą podjąć realne kroki dla naprawy sytuacji poprzez ochronę klimatu i pomoc rozwojową i adaptację do zmian klimatu w najbardziej niebezpiecznych krajach).

Cele operacyjne:

- uczeń wymienia przyczyny zmian klimatu oraz mechanizm efektu cieplarnianego
- porównuje roczne emisje dwutlenku węgla w przykładowych krajach
- potrafi własnymi słowami wyjaśnić czym jest „odpowiedzialność” oraz „odpowiedzialność historyczna”
- na podstawie czytanych artykułów wypowiada się nt. sytuacji mieszkańców Globalnego Południa w kontekście zmian klimatu
- uzasadnia konieczność społeczną, polityczną, gospodarczą i moralną zrównoważonego i sprawiedliwego rozwoju całego świata
- wyciąga ogólne wnioski na podstawie przykładów z życia oraz danych
- wyrabia w sobie poczucie odpowiedzialności

Środki: papier do notatek, pisaki, 3 duże arkusze papieru, powielona w kilku egzemplarzach karta pracy nr 1 (1 egz ba 4-5 osób), powielona karta pracy nr 2 w ilości odpowiadającej ilości uczniów (pytania z załącznika można także podyktować)

Czas trwania: dwie godziny lekcyjne

Miejsce zajęć: sala lekcyjna

Grupa wiekowa: klasy III gimnazjum oraz szkoły ponadgimnazjalne

Przed zajęciami:

Poproś uczniów aby każdy z nich przeczytał co najmniej jeden artykuł poświęcony sytuacji życiowej Afrykańczyków.

Przebieg zajęć:

Zajęcia rozpoczynamy przypomnieniem przyczyn zmian klimatu. Poproś uczniów by wymienili gazy cieplarniane oraz ich najważniejsze źródła (spalanie paliw kopalnych w tym energetyka i transport, przemysł, a także rolnictwo zarówno uprawy jak i hodowla). Jeśli jest taka potrzeba przypomnij, że średnia temperatura Ziemi w czasie ostatnich 150 lat wzrosła o prawie 0,7°C, a biorąc pod uwagę pewną bezwładność układu klimatycznego Ziemi w powiązaniu z ilością obecnych w atmosferze gazów cieplarnianych temperatura nieuchronnie wzrośnie o minimum 1,4°C, co oznacza, że już teraz obserwowane skutki zmian klimatu takie jak ekstremalne zjawiska pogodowe, długotrwałe susze, niszczące powodzie i huragany będą nieść jeszcze większe zniszczenia a przede wszystkim będą pogłębiać ubóstwo krajów rozwijających się.

Zapisz na tablicy słów napisanych przez Antoine de Saint-Exupéry „Być człowiekiem to właśnie być odpowiedzialnym”. Poproś uczniów aby odpowiedzieli na pytanie czym jest odpowiedzialność, a także aby podali przykłady kiedy ktoś jest za coś odpowiedzialny na poziomie codziennego życia ludzi jak i na poziomie instytucjonalnym (za co odpowiedzialny jest np. nauczyciel, minister, instruktor nauki jazdy, urzędnik) oraz na poziomie społeczeństw (za co odpowiedzialne są rządy, narody). Zapytaj z czym kojarzy im się pojęcie „historycznej odpowiedzialności”.

Zaprezentuj uczniom dane nt. emisji dwutlenku węgla przez poszczególne kraje (załącznik nr 1, możesz go powielić po 1 sztuce na 4 osoby lub przepisać na tablicę). Poproś aby zwrócili szczególną uwagę na stosunek emisji pomiędzy krajami wysokorozwiniętymi i rozwijającymi się. Które kraje mają najwyższą roczną emisję, a jak wygląda emisja w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Poproś o wyciągnięcie wniosków z otrzymanych danych.

Następnie zwróć uwagę uczniów na jeszcze dwa ważne aspekty dyskusji o emisji gazów cieplarnianych. Pierwszy z nich to historyczna emisja poczynawszy od rewolucji przemysłowej. Kraje rozwinięte odpowiadają za każde 7 z 10 ton CO₂, które znajdują się w atmosferze. Jak wynika z badań Word Resources Institute Stany Zjednoczone wprowadziły w okresie od 1900 do 2002 roku, 1050 ton dwutlenku węgla w przeliczeniu na jednego mieszkańca swojego kraju, Chiny 68 ton, zaś Indie 25 ton. Druga sprawa to obecna nierówność pomiędzy bogatą Północą i biednym Południem. Aby wyrównać dzielącą nas przepaść konieczny będzie wzrost emisji w krajach rozwijających się, gdzie obecnie emisji prawie nie ma (łącznie emisja krajów Afryki bez Egiptu i RPA wynosi nieco więcej niż połowa emisji samych Niemiec, kraje te łącznie odpowiedzialne są zaledwie za 1,6% światowej emisji). Za połowę światowej emisji CO₂ odpowiedzialny jest 1 miliard najbogatszych mieszkańców globu, zaś 1 miliard najbardziej niebezpiecznych ludzi emituje

tylko 3% CO₂. „19 milionów mieszkańców Nowego Jorku emituje więcej CO₂ niż 766 milionów ludzi zamieszkujących 50 najbiedniejszych krajów świata [Global Development Research Group, Policy Paper 3/2010]. W wielu przypadkach za wzrost emisji w krajach rozwijających się odpowiedzialne są koncerny, które przenoszą tam z Ameryki lub Europy swoją produkcję.

Podziel uczniów na pary i każdej parze przyporządkuj litery: A, B lub C. Zadbaj o to by grup A, B i C było tyle samo (np. w klasie 24-osobowej – będą po 4 grupy z każdej litery), w przypadku gdy liczba uczniów nie pozwoli na utworzenie odpowiedniej ilości par – możesz dołączyć dodatkowych uczniów i stworzyć trójki.

Każdej parze A daj karteczkę z pytaniem: „Dlaczego to w mieszkańców krajów rozwijających się najbardziej uderzają skutki zmian klimatu?”. Każdej parze B daj karteczkę z pytaniem: „Jaką rolę w obecnej sytuacji mieszkańców krajów rozwijających odegrali w historii i odgrywają dzisiaj mieszkańcy krajów wysokorozwiniętych?”, a każdej parze C pytanie: „Co trzeba zrobić by sytuacja życiowa mieszkańców Globalnego Południa poprawiła się?”. Każda para powinna też dostać papier do notatek i pisaki. Poproś aby pary rozproszyły się po sali. Na dane hasło, do każdej pary A powinna dołączyć jedna para B i jedna para C. W takich połączonych grupach uczniowie pracują nad odpowiedzią na pytanie grupy A czyli: „Dlaczego w mieszkańców krajów rozwijających się najbardziej uderzają skutki zmian klimatu?”. Pomysły i przemyślenia grupy notuje przedstawiciel pary A, zadaniem pary A jest, korzystając z wiedzy swojej i kolegów z par B i C jak najpełniej odpowiedzieć na pytanie. Na pracę przeznaczamy ok. 5 minut, a następnie następuje zmiana par, tym razem to do każdej pary B powinna dołączyć para A i C, przy czym pary w połączonych grupach nie powinny powtarzać się w stosunku do wcześniejszej rundy. W zespołach uczniowie odpowiadają na pytanie B, po zakończeniu robimy jeszcze jedną zmianę i tym razem to para C jest wiodącą i zespoły odpowiadają na pytanie C.

Po zakończeniu wszystkich rund prosimy uczniów aby połączyli się w trzy duże zespoły wg liter, tzn. wszystkie pary A razem, wszystkie B i wszystkie C. W takich zespołach uczniowie porządkują odpowiedzi na pytania i zapisują je na dużym arkuszu papieru w dowolnej, ale przejrzystej formie. W podsumowaniu poproś przedstawicieli grup o zaprezentowanie najistotniejszych myśli wypracowanych podczas rozmów.

Taka metoda pracy pozwala wydobyć wiedzę i przemyślenia każdego ucznia, uczniowie uczą się od siebie nawzajem, a ponieważ następuje ciągła rotacja młodzież ma okazję porównać swoje i kolegów obserwacje i refleksje.

Na zakończenie zajęć poproś uczniów aby indywidualnie odpowiedzieli na pytania zawarte w załączniku nr 1 (możesz podyktować pytania, lub powielić odpowiednią ilość egzemplarzy i rozdać).

Karta pracy nr 1

Udział emisji CO₂ przez poszczególne kraje

miejsce na świecie w emisji	Kraj	emisja CO ₂ w 2006 r.	procentowy udział w emisji CO ₂ na świecie w 2006 r.
1	Chiny	6018	20,7
2	USA	5903	20,2
3	Rosja	1704	5,8
4	Indie	1293	4,4
5	Japonia	1247	4,3
6	Niemcy	858	2,9
7	Kanada	614	2,1
8	Wielka Brytania	586	2,0
9	Korea Pd.	515	1,8
10	Iran	471	1,6
20	Polska	303	1,0
	kraje Afryki bez Egiptu i RPA	461	1,6
	świat	29195	100

<http://www.eia.doe.gov/pub/international/iealf/tableh1co2.xls>

Emisja CO2 na mieszkańca w 2004 r.

miejsce na świecie w emisji na mieszkańca	Kraj	ton/os./rok
1	Katar	69,22
2	Kuwejt	37,96
3	Zjednoczone Emiraty Arabskie	37,79
10	USA	20,37
11	Kanada	20,00
12	Norwegia	19,00
13	Australia	16,27
21	Finlandia	12,57
30	Rosja	10,53
32	Irlandia	10,41
34	Japonia	9,84
37	Wielka Brytania	9,79
38	Niemcy	9,78
39	Korea Południowa	9,76
49	Polska	8,03
51	Hiszpania	7,72
61	Iran	6,31
89	Chile	3,87
91	Chiny	3,83
113	Egipt	2,21
133	India	1,20
198	Uganda	0,06
202	Kambodża	0,03
203	Demokratyczna Republika Kongo	0,03
206	Czad	0,01

Karta pracy nr 2

Myśląc o zmianach klimatu i dokończ poniższe zdania:

Jako mieszkańcy bogatej Północy wstyd mi

.....

Boję się, że

.....

Mam nadzieję, że

.....

Ode mnie zależy czy

.....

Gdybym bym mieszkańcem Globalnego Południa chciałbym powiedzieć Europejczykom

.....

Gdyby to ode mnie zależało, polityka klimatyczna Polski zakładałaby

.....